

ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ ЯК СПОСІБ СУЧАСНОГО МІЖОСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті розглядається поняття Інтернет-комунікації, її аспекти.

Ключові слова: Інтернет-комунікація, суб'єкт комунікації, мережева мова.

Комунікація у сучасному світі зазнає значних змін, які пов'язані з глобалізацією усього людського суспільства. Відома українська письменниця Ліна Костенко у своєму романі «Записки українського самашедшого», використавши біблійну алюзію, сумно-іронічно зазначила: «Уся ця глобалізація – новітній Вавилон»[5, 244]. Але, як свідчить дійсність, комп'ютерна мережа глибоко увійшла в суспільне буття і впливає на різні сфери життя та діяльності людини. Актуальність обраної теми пояснюється необхідністю вивчення особливостей віртуального спілкування, оскільки даний вид комунікації набуває великого значення і поступово стає одним з основних видів контактування.

Метою нашої наукової розвідки є дослідження сучасної комунікації, що відбувається завдяки інформаційним технологіям і її впливам на виникнення нових суспільних відносин.

Слід зазначити, що комунікація як продукт людської життєдіяльності має давню історію. Особливості етикету й культури спілкування зафіксовані ще у давніх пам'ятках, серед яких можна назвати давньогрецьку історичну прозу Геродота, «Повчання» Володимира Мономаха, «Духовний регламент» Феофана Прокоповича, трактати Г.Сковороди та ін.

Пізніше технічні відкриття (телеграф, телефон, пошта) сприяли виникненню нових форм передачі інформації на відстані. Поява Інтернету прямо-таки перевернула суспільство: сьогодні він перестав бути просто системою передачі та збереження інформації, а призвів до появи нових видів суспільних відносин. Комп'ютерні технології вплинули не лише на соціальну активність людей різного віку, а й змінили їхню комунікацію, надавши нові можливості для інформаційної взаємодії у віртуальній реальності.

Нині Інтернет-комунікація стала предметом міждисциплінарних досліджень. Вагому роль у цьому питанні відіграють праці О. Галичкіна, Л.Іванова, Г. Трофімова, О. Горошко, Н. Мечковської, І. Розиної, М.Сидорової, Л.Щипициної та ін.

Більшість учених виділяють низку параметрів Інтернет-комунікації, найголовнішими серед яких є гіпертекстовість, віртуальність, дистантність

(розділ у просторі й у часі), статусну рівноправність учасників, комбінацію різних типів дискурсу [2].

Комунікація за допомогою Інтернету виявляється у двох аспектах: 1) здійснення обміну інформацією між різними суб'єктами комунікації за допомогою голосу, відео, текстових повідомлень, документів, файлів та ін. (наприклад, системи інтернет-магазинів, інтернет-банкінгу тощо); 2) спілкування між комунікантами-людьми [2].

На сьогоднішній день існує багато способів Інтернет-комунікації, а саме: електронна пошта (e-mail), веб-сайти, різноманітні конференції, форуми, чати (Internet Relay Chat), мережеві ігри тощо [1, 3]. Сучасні дослідники за ступенем активності вирізняють найбільш інтерактивні осередки спілкування (веб-сайти, чати) і найменш інтерактивні (e-mail і телеконференції).

Усі способи комунікації мають низку особливостей. Назвемо і схарактеризуємо деякі з них.

1. Анонімність. Можна приховати ім'я, стать, вік, соціальний статус, країну проживання, зовнішню привабливість тощо. З одного боку, це вносить елемент розкутості. А з іншого, при віртуальному спілкуванні особа може замовчувати деякі дані про себе або, навпаки, презентувати неправдиву, вигадану інформацію, дозволяти собі свободу у висловлюваннях і вчинках (образи, нецензурні вирази, сексуальні домагання тощо), що може призвести до психологічної травми співрозмовника.

2. Добровільність контактів. У будь-який момент їх можна перервати.

3. Майже завжди письмовий характер спілкування.

4. Поліфонічність комунікації, що дозволяє об'єднати велику кількість мовних практик і типів дискурсу.

5. Відсутність невербальної комунікації. Велике значення при цьому мають механізми стереотипізація, ідентифікація тощо, за допомогою яких відбувається установка на бажані якості партнера.

6. Відсутність єдності у часі й просторі, тобто унікальна можливість бути одночасно у різних часових поясах і в різних країнах. Завдяки Інтернету міждержавні кордони перестають бути перепорою контактів, тим самим розширюючи міжкультурну взаємодію, сприяючи зближенню народів і зростанню їхньої як національної, так і міжнаціональної самосвідомості.

6. Прагнення до емоційності у спілкуванні. Це виражається у створенні різноманітних спеціальних значків для позначення емоцій (радість, сум, посмішка, любов, поцілунок тощо) [1, 4].

Виникає логічне запитання: «Чим приваблює Інтернет людей різного віку?». На думку вчених, причин багато і у кожного вони різні. Для одних – це легкість знаходження цікавого співрозмовника, відповідно до своїх інтересів,

хобі, можливість конструювання бажаних віртуальних особистостей. Для інших – спосіб підвищення інтелектуального рівня, наприклад: вивчення іноземної мови, презентація власних винаходів тощо.

Психологи вважають, що спілкування за допомогою Інтернету є досить важливим фактором для тих людей, «чиє реальне життя з тих або інших причин міжособистісно збіднене»[3, 90]. Тому всесвітня мережа стає для них засобом розширення кола спілкування, створення ілюзії наявності великої кількості товариських відносин, хоча й без вимог дружби.

З іншого боку, у мережі людина може програвати ролі, переживати ті емоції, які є неможливими у реальному житті. А особливості Інтернет-комунікації надають для цього прекрасні можливості здійснити свої мрії.

Хоча такий вид спілкування може мати і компенсаторний, замісний характер, коли особистість не знаходить себе у реальному житті, а надає перевагу віртуальній реальності. Це відбувається у випадку формування Інтернет-залежності, що є проявом слабкої волі. При цьому посилюються риси індивідуалізму, виникає агресивність або байдужість тощо. Відбувається формування особистості з техногенним мисленням, для якої спілкування з комп'ютером набагато приємніше, ніж спілкування з живими людьми. У нашому житті існує метафора: порівняння Інтернету з морем, у якому можна отримувати величезну кількість нової інформації і зростати або ж втопитися, занадто захопившись тим, що тобі пропонують.

К. Янг, американський психіатр, відома дослідниця комп'ютерної залежності, з'ясувала, що Інтернет залежні користувачі поділяються на тих, хто спілкується заради самого спілкування (91%), і тих, для кого спілкування є способом одержання інформації (9%). Комп'ютерно залежні люди найчастіше користуються чатами (37%), MUDs (28%), телеконференцією (15%), e-mail (13%), WWW (7%), інформаційними протоколами (2%)[6, 28].

Серед найбільш поширених типів Інтернет-залежності американські психологи М. Дрем, К. Янг, Д. Грінфілд виділяють наступні:

- 1) нав'язливий веб-серфінг – нескінченні подорожі по Всесвітній павутині, пошук інформації;
- 2) пристрасть до віртуального спілкування і віртуальних знайомств – великі обсяги листування, постійна участь у чатах, веб-форумах, надмірність знайомих і друзів в Мережі;
- 3) ігрова залежність – нав'язливе захоплення комп'ютерними іграми;
- 4) нав'язлива фінансова потреба – гра по мережі в азартні ігри, непотрібні покупки в інтернет-магазинах або постійні участі в інтернет-аукціонах;
- 5) пристрасть до перегляду фільмів через Інтернет;

б) кіберсексуальна залежність – нав'язливий потяг до відвідування порносайтів і заняття кіберсексом. [3, 95].

Зазначимо також, що ще у 2009 році в США з'явилася перша лікарня, що займається лікуванням Інтернет-залежності.

Цікавим питанням є і лінгвістична інтеракція Інтернет-спілкування. Мовне середовище Інтернету, по-перше, є функціонально-стилістично неоднорідним та різножанрова, а по-друге, таким, що втратило ознаки ситуативності. Характерною особливістю Інтернет-спілкування є те, що його можна охарактеризувати як проміжну ланку між усною та письмовою комунікацією. Часто такій комунікації властиве недотримання літературних норм, використання некодифікованих одиниць.

Окрім того, у цій мові багато англійських запозичень, професіоналізмів, особливо з мови комп'ютерників (*запатчити, онлайн*). Доволі часто запозичення використовуються в англійському написанні або транслітеруються українською абеткою. З боку морфологічних особливостей слід назвати активне використання імперативу (*Зайди! Забери! Не забудь!*).

Також можна виокремити ще одну характерну рису українського мовного Інтернет-простору – явище білінгвізму. Російська мова залишається надзвичайно поширеною, наслідком чого є білінгвізм комунікації в мережі Інтернет.

Синтаксичні конструкції мають тенденцію до спрощення, текстової економії. На рівні стилістичної організації тексту для мови Інтернет-комунікації властиве розширення функцій епістолярного жанру, а також трансформація традиційних форм розмовного стилю, головною ознакою якого є відсутність усного варіанту мови.

Однією з проблем мовознавства є класифікація мови Інтернет-комунікації. Так, англійський філолог Д. Крістіл пропонує визначати мову онлайн-спілкування як окремий тип комунікації, а саме: мережева мова (анг. *netspeak*), яка відповідає реаліям комунікаційного простору, створеного сукупністю мереж і технічних систем [4, 193].

Український дослідник С. Чемеркін, вважає, що таку мову слід розглядати як «спеціальний різновид розмовної мови, що функціонує у сфері Інтернет-комунікації» [7, 177]. І з цими точками зору не можна не погодитися.

Окремо слід вирізняти особливості ділової комунікації в мережі Інтернет. До них належать: писемна форма спілкування, яка вимагає конкретності у формулюванні думок; цитування співбесідника, що допомагає уникнути неправильного тлумачення написаного і посилює увагу до кожного слова; деформалізація спілкування як засіб зменшення психологічної напруги між партнерами; поява у ділових повідомленнях інформації особистого характеру

(ділові партнери можуть надавати один одному інформацію з посиланням на власний сайт, блог тощо); збільшення кількості каналів комунікації [7, 198].

Отже, результати нашого дослідження засвідчили, що Інтернет-комунікація як феномен XXI століття має значний вплив на діяльність усіх структур сучасного суспільства.

Явище Інтернет-спілкування потребує глибокого різнобічного вивчення, вирізняється різними дослідницькими підходами, тому і вивчається багатьма науками (інформатика, лінгвістика, психологія соціальні комунікації тощо).

Зараз уже можна говорити про те, що мова онлайн-спілкування є специфічним типом комунікації (мережева мова, спеціальний різновид розмовної мови).

Інтернет-комунікації постійно розвиваються, проникаючи у різних сферах людського життя. Останнім часом спостерігається тенденція до діалогічно орієнтованого спілкування, асиметричних моделей комунікацій.

Список використаних джерел

1. Андрианова Н. С. Інтернет-коммуникация – реальность или симулякр? / Н. С. Андрианова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство»: [зб. наук. праць / відп. ред. Пристайко Т. С.]. – Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2010. – Вип. 16. – С. 3–8.
2. Боярова К. В. Інтернет як засіб комунікації людей [Електронний ресурс] / К. В. Боярова – Режим доступу: www.confcontact.com/2009_03_18/pe6_boyarova.php. – Назва з екрану.
3. Войскунский А. Е. Актуальные проблемы психологии зависимости от Интернета/ А.Е. Войскунский // Психологический журнал, 2004. – №1. – Т. 25. – С. 90-100.
4. Карпа І. Б. Мова та Інтернет: функціональні характеристики та ефективність інтерактивної комунікації / І. Б. Карпа // Мова і культура. – К., 2009. – Вип. 11. – Т. VII (119). – С. 192–200.
5. Костенко Л. В. Записки українського самашедшого / Л. В. Костенко. – К. : А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га, 2011. – 416 с.
6. Малыгин В.Л. Интернет-зависимое поведение. Критерии и методы диагностики / В. Л. Малыгин, К. А. Феклисов, А. С. Искандирова, А.А. Антоненко, Е. А. Смирнова, Н.С. Хомерики. – М.: МГМСУ, 2011. – 32 с.
7. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси: монографія / С. Г. Чемеркін. – К.: НАН України. Інститут української мови, 2009. – 240 с.

Lyudmila Cherednyk

*INTERNET-COMMUNICATION AS A METHOD OF MODERN
INTERGOVERNMENTAL COMMUNICATION*

The article deals with the concept of Internet communication, its aspects.

*Keywords: Internet communication, subject of communication, network
langua.*

Л. А. Чередник

*ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИЯ КАК СПОСОБ СОВРЕМЕННОГО
МЕЖЛИЧНОСТНОГО ОБЩЕНИЯ*

*В статье рассматривается понятие Интернет-коммуникации, ее
аспекты.*

*Ключевые слова: Интернет-коммуникация, субъект коммуникации,
сетевая речь.*